

Пустовіт Тарас Павлович

Марина Федорова

*Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека
імені І. П. Котляревського,
Полтава, Україна*

Резюме: Статтю присвячено енциклопедисту, архівісту, краєзнавцю, громадському діячеві Тарасу Павловичу Пустовіту, який у цьому році відзначає 60-річний ювілей. Розглянуто основні віхи його життя, висвітлено здобутки у краєзнавстві, архівній справі, енциклопедистиці, громадській діяльності.

Ключові слова: Тарас Павлович Пустовіт, Полтавщина, краєзнавство, енциклопедистика, архівна справа.

Pustovit Taras Pavlovych

Maryna Fedorova

*I. P. Kotlyarevsky Poltava Regional Universal Scientific Library,
Poltava, Ukraine*

Abstract: The article is dedicated to Taras Pustovit who is an encyclopedia scholar, archivist, local historian, public figure. This year, Taras Pustovit is celebrating his 60th anniversary. The main ways of his life are considered, achievements in local history, archival affairs, encyclopaedia publishing, public activity are showed.

Keywords: Taras Pustovit, Poltava region, local history, encyclopedia publishing, archival studies.

Ім'я Тараса Павловича Пустовіта відоме не лише в Полтаві, а й далеко за його межами. Тарас Пустовіт – досвідчений фахівець з архівної справи, знаний історик-енциклопедист, краєзнавець, дослідник доби Української революції 1917–1921 років.

Народився Тарас Павлович Пустовіт 13 серпня 1959 року в м. Кременчук у подружжя Павла Микитовича та Валентини Леонідівни Пустовітів [Ханко, с. 550]. Після переїзду родини до Полтави Тарас полюбив це місто не менше, ніж Кременчук, для нього воно також стало рідним. В

одному з інтерв'ю про Полтаву висловився так: «Коли щось пишу про це славне місто і його жителів, отримую від цього особливу насолоду, позаяк усвідомлюю, що долаю якийсь новий штрих до його величі» [Селецький, с. 188–189]. Тут закінчив середню школу № 14. У школі захоплювався музикою, грав на скрипці. Згодом навчався на струнному відділенні Полтавського музичного училища імені М. В. Лисенка. Однак після служби у лавах радянської армії з мріями про професійну музичну кар'єру змушений був розпрощатися.

Відтак юнакові довелося обирати інший шлях. Навчався на історичному факультеті Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, закінчивши який, деякий час за розподілом працював учителем історії та суспільствознавства у середніх школах № 1 та № 3 міста Комсомольськ (нині Горішні Плавні). Від 1987 року життя Тараса Павловича нерозривно пов'язане з Державним архівом Полтавської області. Він починав свою кар'єру архівістом 2-ї категорії, до обов'язків якого входило науково-технічне опрацювання документів в установах та організаціях області. Згодом працював науковим співробітником, головним спеціалістом, начальником відділу, а від 2007 року – заступником директора, начальником відділу інформації та використання документів.

Тарас Павлович Пустовіт – архівіст за покликанням. На його думку, пріоритетне завдання архівної галузі – виявлення українки в різних кутках світу, створення ефективних і сучасних науково-пошукових систем та електронних баз даних [Селецький, с. 190]. Упродовж багатьох літ завдяки архівній роботі він познайомився з різними відомими й освіченими людьми (політичними і громадськими діячами, науковцями, робітниками), серед яких виокремлює Миколу Плав'юка, Павла Мовчана, Євгена Сверстюка, Миколу Кульчинського, Олександра Білоуська, Дмитра Степовика, Миколу Степаненка, В'ячеслава Брюховецького, Івана Бутича, Петра Ротача, Юрія Самойленка, Юрія Шаповала, Валентину Шандру, Володимира Мокляка, Миколу Чабана [Селецький, с. 189–190]. Він один з упорядників (відповідальний редактор) чотирьох збірників з історії архівної справи Полтавщини, упорядник матеріалів до біобібліографічного словника «Архівісти Полтавщини 1920-30-х років ХХ ст.». Загалом його доробок складається з понад 1000 різних публікацій, окрема частина з яких стосується енциклопедистики.

Тарас Павлович Пустовіт є одним із організаторів фундаментальних видань, зокрема енциклопедичного довідника «Полтавщина», регіональної енциклопедії «Полтавіка», автором низки статей в «Енциклопедії Сучасної України», присвячених переважно персоналіям з Полтавщини чи іншим об'єктам краєзнавчого характеру.

Він – учасник багатьох колективних монографій, як-то: «Полтавщина. Історичний нарис», «Полтава. Історичний нарис», «Полтавщина: влада на історичних паралелях», «Полтавська обласна філармонія – 70», серії видань «Реабілітовані історією», «Герої землі Полтавської», наукового видання «Тарас Шевченко і Полтавщина». Упорядковував збірники документів з історії архівної справи на Полтавщині, щоденник полтавського лікаря О. О. Несвіцького «Полтава у дні революції та в період смуту 1917–1922 рр.», видання «Адміністративно-територіальний поділ Полтавщини. 1648–2002», збірники документів «Український національно-визвольний рух. Березень–листопад 1917 року», «Полтавщина у Великій Вітчизняній війні. 1941–1945 рр. (до 65-ї річниці Перемоги над фашизмом)», «Полтавській області – 75 років» та багато інших. До 100-річчя Української революції за участі Т. П. Пустовіта підготовлено збірник у двох томах «Українська революція 1917–1921. Полтавський вимір. Події, постаті, документи. 1917–1921».

За визначенням дослідників, він, а також В. І. Граб, В. Я. Ревегук, В. А. Андрієць та інші – одні з перших на Полтавщині, хто вивчав події Української революції 1917–1921 років [Скирда та ін., с. 119].

Окрім цього, Тарас Павлович – ще й активний публіцист, автор і член редакційних колегій періодичних видань «Полтавська Петлюріана», «Полтавські єпархіальні відомості», «Наше слово».

Попри напружену наукову, видавничу, керівну роботу Тарас Пустовіт проводить активну громадську діяльність, співпрацює з представниками ЗМІ, громадськістю, науковцями, музеєзнавцями, бібліотечними працівниками, митцями, духовенством. Він організатор презентацій сотень документальних виставок, левову частку тематико-експозиційних планів для яких розробив особисто, учасник радіо- й телепередач, конференцій і круглих столів, зустрічей з учнівською та студентською молоддю.

Від 1996 року він очолює Полтавську міську організацію товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, а також входить до складу правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

У 2015–2016 роках Тарас Пустовіт брав активну участь у заходах з проведення декомунізації населених пунктів Полтавської області; член регіональної Комісії з реабілітації у Полтавській області жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років при Полтавській ОДА; член Консультативної ради з питань охорони культурної спадщини при Департаменті культури та туризму Полтавської ОДА, член Комісії з питань найменування та перейменування елементів міського середовища та інфраструктури, увічнення пам'яті осіб та подій при Управлінні культури Полтавської міської ради; входив до складу Ради громадських експертів Всеукраїнського відкритого конкурсу на визначення кращого «Концептуального проекту відкритого громадського простору “Територія Майдану” у м. Полтаві».

Користуючись неабиякою повагою й авторитетом в наукових колах, сам Тарас Павлович залишається скромною та виваженою людиною, яка не робить нічого напоказ, задля створення позитивного іміджу. Саме Тарас Пустовіт консультує, радить, надає конкретну і вчасну допомогу, за якою до нього звертаються і столичні академіки, і здобувачі кандидатських чи докторських дисертацій, і місцеві журналісти, держслужбовці, вчителі, студенти, школярі... На рахунку Т. Пустовіта тисячі виданих архівних довідок, яких потребували громадяни майже з усіх куточків світу. Здобутки архівіста допомагають не лише колегам, науковцям-історикам, а й звичайним людям, які прагнуть віднайти відомості про своїх рідних, які мешкали (і мешкають) у різних частинах світу, або домогтися соціальної чи історичної справедливості.

Професійні, громадські здобутки Т. Пустовіта відзначені як на регіональному, так і на державному рівнях. Він – заслужений працівник культури України (2009), лауреат премії Української бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі (1992), лауреат всеукраїнської премії імені Василя Веретеннікова в галузі архівознавства, археографії і документознавства (2000), Полтавської міської премії імені Самійла Величка (2011). Нагороджений Подякою Кабінету Міністрів України (2003), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2007), Грамотою Уповноваженого ВР з прав людини (2007), Грамотою Національної спілки краєзнавців України (2002), Почесними грамотами Полтавської обласної державної адміністрації та Полтавської обласної ради (2019).

ЛІТЕРАТУРА

- Селецький М. Славного батька достойний син (штрихи до портрета українознавця Тараса Пустовіта). *Рідний край*. 2012. № 1 (26). С. 187–192.
- Скирда А., Скирда О., Лимар О. Увічнення пам'яті учасників української революції 1917 – 1921 років на Полтавщині. *Полтавщина в Українській революції 1917 – 1921 рр.: збірник наукових статей / Відп. ред. О. Б. Супруненко*. Полтава: Дивосвіт, 2017. С. 118–125.
- Ханко В. Пустовіт Тарас Павлович. *Полтавіка. Полтавська енциклопедія / Відп. ред. О. А. Білоусько*. Полтава: Полтавський літератор, 2009. Т. 12. С. 550–551.

REFERENCES

- Khanko, V. (2009). Pustovit Taras Pavlovyeh. In O. A. Bilousko (Ed.), *Poltavika. Poltavska entsyklopediia* (Vol 2., pp. 550-551). Poltava: Poltavskyyi literator [in Ukrainian].

- Seletskiy, M. (2012). Slavnoho batka dostoinyi syn (shtrykhy do portreta ukrainoznavtsia Tarasa Pustovita) [A glorious father's Worthy son (notes to the portrait of Ukrainian scientist Taras Pustovit)]. *Ridnyi krai*, 26, 187-192 [in Ukrainian].
- Skyrda, A., Skyrda, O., Lymar, O. (2017). Uvichnennia pamiati uchastnykiv ukrainskoi revoliutsii 1917 – 1921 rokiv na Poltavshchyni [The perpetuation of the memory of the participants of the 1917 – 1921 Ukrainian Revolution in Poltava region]. In O. B. Suprunenko (Ed.), *Poltavshchyna v Ukrainskii revoliutsii 1917 – 1921 rr.: zbirnyk naukovykh statei* (pp. 118-125). Poltava: Dyvosvit [in Ukrainian].